

El futur del sagrament de la penitència

Dc, 6/02/2019 per Josep Lligadas

[Una font que raja sempre](#)

Als inicis de l'Església, el sagrament amb el qual es considerava que els pecats quedaven perdonats era el baptisme. El cristià, un cop batejat, se suposava que es disposava a dur una vida en la qual no hi hauria actuacions que poguessin trencar radicalment la unió amb Déu, i per tant no calia pensar en què s'havia de fer, per exemple, si un cristià matava una altra persona. Un cristià, es pensava, això no ho faria mai.

Però va resultar que sí. Eren tres les actuacions en què més clar quedava que un cristià trencava radicalment la seva fidelitat cristiana: l'homicidi, l'adulteri, i una tercera actuació que en època de persecucions certament que es donava: l'apostasia, el renegar de la pròpia fe. No eren només aquestes, n'hi havia de més imprecises però que també es consideraven incompatibles amb la fe. I va ser davant d'aquesta constatació de que la fidelitat cristiana no estava assegurada per molt que un s'hagués batejat, que, després de bastants dubtes, es va implantar el que en definitiva era considerat com una mena de "segon baptisme": al creient que havia pecat d'aquesta manera, se l'excloïa de la comunitat, se li exigia un temps de penitència i al final podia tornar.

Després, però, la cosa es va anar ampliant. A partir d'una mena de desig de perfecció cultivat sobretot pels monjos, es van anar fent catàlegs de pecats, greus i menys greus, i es va anar considerant important confessar-se'n a un capellà, com a representant de l'Església, amb freqüència. Fins i tot en un cert moment es va considerar que no es podia combregar si un no es confessava abans, encara que no hagués comès cap pecat dels que signifiquen la ruptura radical amb Déu.

L'exageració en tot aquest procés, el rebuig que provoca el control de les consciències que la confessió dels pecats ha comportat sovint, i la pèrdua de credibilitat respecte al que segons la doctrina oficial de l'Església s'ha de considerar pecat, ha provocat el desprestigi del sagrament i l'allunyament d'ell de la majoria dels cristians. I la pregunta seria: ¿és recuperable, el sagrament de la penitència, per a la majoria del poble cristià?

Jo crec que hi ha un nivell en què el sagrament manté tot el seu valor: quan un cristià ha actuat de tal manera que ha trencat radicalment amb el projecte de Déu. L'homicidi, o el tràfic d'armes, o l'opressió dels pobres i dels febles serien, sens dubte, exemples poc discutibles d'aquest fet. El cristià que fa coses d'aquestes, ha de tenir clar que així no pot considerar-se membre de la comunitat cristiana; i per tornar-ho a ser, li cal una reconciliació personal i eclesial explícita. El problema és saber quan es dona aquesta situació, més enllà de casos indiscutibles com aquests que he dit. Com dèiem la setmana passada, la manera com l'Església planteja la seva doctrina oficial, no ajuda gaire a aclarir una qüestió tan rellevant.

També hi ha un altre nivell en què el sagrament manté tot el valor: el de les persones a les quals celebrar el sagrament de manera individual els va bé. Així de senzill. Expressar visiblement, personalment, la pròpia condició pecadora davant d'un capellà, poder-ne parlar llargament o breument, i celebrar que Déu em perdona també de manera visible, és, sens dubte, una bona cosa. A molts els pot ajudar en el seu creixement cristià. I cadascú hauria de pensar si no li seria bo, de

tant en tant, recórrer a aquesta pràctica. Però en tot cas, no es pot considerar que tots els cristians hagin de acostar-se al perdó de Déu d'aquesta manera específica.

I la pregunta és què passa amb la resta de cristians. ¿Els bastarà el perdó que es rep en el fons del cor, o en l'amor als altres, o en la comunió amb el cos i la sang de Crist en l'Eucaristia, de què parlàvem la setmana passada? A mi em sembla que és bo expressar la nostra petició de perdó i la nostra celebració d'aquest perdó d'una manera més específica i visible. ¿Però com? Quan després del Concili Vaticà II es va reformar el ritual del sagrament de la penitència es van fixar tres fórmules possibles: la celebració individual, la celebració comunitària amb confessió i absolució individual, i la celebració comunitària amb absolució general. La tercera fórmula va quallar de seguida a molts llocs. Consistia en unes lectures i una homilia, un espai d'examen de consciència, una pregària solemne en què el prevere donava l'absolució, i una acció de gràcies. Aquest tipus de celebració es feia, sobretot, just abans de Nadal i just abans de Pasqua, i creava un molt bon clima de reconeixement del pecat i de consciència del perdó que Déu dona.

Al cap d'un temps, però, al Vaticà es van espantar perquè devien pensar que aquest tipus de celebració "abaratia" el perdó de Déu i va dir que aquella tercera fórmula només servia per a casos d'urgència (cosa sense gaire cap ni peus, perquè en un "cas d'urgència", no sembla que hi hagi d'haver temps d'anar a buscar un ritual ni de fer els ritus que el ritual preveu...). La celebració comunitària, es va dir, ha de ser amb confessió dels pecats individual i absolució individual.

Aquesta nova normativa es va anar implantant, però va baixar molt el nombre de participants en les celebracions comunitàries. I, com van dir els bisbes suïssos quan el Vaticà va exigir la supressió de la tercera fórmula, molts cristians es van quedar sense un moment explícit de visibilització de la consciència del pecat i del perdó de Déu.

Ja he dit abans que crec que els pecats que trenquen la comunió amb Déu reclamen una reconciliació personal i eclesial explícita. Però aquests casos, contra el que sembla pressuposar encara ara la doctrina oficial de l'Església, no es donen mai en la vida de la majoria de cristians, de manera que a la majoria de cristians no els cal una celebració personal del sagrament. Però en canvi, per a aquesta majoria, tenir unes ocasions en moments cabdals de l'any en què reconeguem que, malgrat que no pequem greument, sí que pequem, i que ens cal rebre el perdó de Déu, ens faria créixer com a cristians. I la celebració comunitària de la penitència amb absolució general ens oferia aquesta possibilitat. Eliminar-la ha estat, crec, un greu error. Tant de bo que els responsables de l'Església se n'adonessin i es pogués recuperar.